

Version 1.0

MinaData

Privatpersoner och företag i centrum – Ett koncept för personcentrerad informationshantering

Innehållsrubrik

1.	Inledning	3
2.	Varför behövs en personcentrerad informationshantering?	4
2.1	Privatpersoner i centrum av informationshanteringen	5
2.2	Informationsägarskap och ansvar	7
2.3	Integritet och dataskydd.....	8
2.4	Rikningen i det svenska ramverket för digital samverkan - mot ett ekosystem	10
2.5	Vilka nya möjligheter skapas med en personcentrerad informationshantering?.....	11
3.	Ett koncept för MinaData	14
3.1	Kompletterande modeller.....	15
3.2	Hur fungerar MinaData i praktiken?	15
3.3	Nyttor och effekter	19
3.4	Styrmodeller	20
4.	Bilaga 1 – Vanliga frågor kring konceptet	21

1. Inledning

eSams medlemmar har identifierat personcentrerad informationshantering som ett område där en tydliggjord och utökad användning skulle ge förutsättningar för offentlig sektor att ta ett viktigt kliv i digitaliseringsarbetet och skapa nya tjänster och innovation. Frågor som rör personcentrerad informationshantering är såväl aktuella för ett antal medlemmar¹ som i det gemensamma arbetet i eSams utvecklingsforum.

Enligt verksamhetsplanen för 2019/2020 ska eSam under året göra ett gemensamt arbete för att tydliggöra situationen där information/data hanteras av privatpersoner och företag mellan organisationer och där såväl gränssnittet till myndigheter behöver tydliggöras som gränssnittet till näringslivet som bidrar med tjänster och lösningar för att hantera den. Den juridiska vägledningen för verksamhetsutveckling² bidrar med byggstenar för att verifiera konceptet juridiskt.

Denna rapport syftar till att förtydliga *personcentrerad informationshantering* genom att etablera ett koncept kring MinaData som grund för vidare utveckling. eSams sakområde för arkitektur är avsändare till rapporten som tagits fram av en mindre arbetsgrupp i form av Ulf Palmgren (SKL), Carl Einerfors (Tillväxtverket), Peter Eriksson (Trafikverket), Patrik Fälth (Kronofogden), Manne Andersson (eHälsomyndigheten) och Mikael Österlund (eSams kansli).

---

¹ T.ex. Arbetsförmedlingen, Tillväxtverket, Bolagsverket, Skatteverket, Nautvårdsverket, Polisen

² Länkt till vägledning: <http://esamverka.se/stod-och-vagledning/vagledningar-a--o/juridisk-vagledning-for-verksamhetsutveckling.html>

2. Varför behövs en personcentrerad informationshantering?

Riktningen i det svenska ramverket för digital samverkan pekar mot etableringen av ett ekosystem mellan offentliga organisationer, näringslivet, företag och privatpersoner. Det finns behov av att tydliggöra privatpersoners roll i ekosystemet och hur digitaliseringens möjligheter kan nyttjas för detta. Att sätta användaren i centrum medför att privatpersoner behöver ett effektivt och ändamålsenligt stöd för att agera projektledare mellan organisationer i sina livshändelser för såväl aktiviteter som informationshantering. Det behövs även en gemensam inriktning för hur offentliga organisationer ska förhålla sig till privatpersoners rättigheter i dataskyddsförordningen, t.ex. vad gäller portabilitet- och samtyckeshantering.

Genom en av principerna i det svenska ramverket för digital samverkan konstateras att offentliga organisationer behöver *Sätta användaren i centrum*. För att offentlig sektor ska kunna möta framtidens utmaningar behövs nya sätt att tänka och en djupare förståelse för vad som skapar värde för offentliga organisationer, privatpersoner som behöver ha tillgång till och dra nytta av dessa tjänster.

När privatpersoner går igenom nya livssituationer och/eller livshändelser möter man ofta flera organisationer inom såväl offentlig sektor (statliga myndigheter, kommuner, länsstyrelser) som privata företag.

Exempel:

När en offentligt anställd blir sjukskriven behöver sjukintyg hämtas från läkaren, som ibland är en privat vårdgivare, och lämnas till arbetsgivaren och försäkringskassan.

När en privatperson blir arbetslös och på nytt ska ge sin in på arbetsmarknaden kan man i värsta fall behöva möta 20 olika aktörer.

När en nära anhörig avlider behöver de efterlevande ha kontakt med begravningsbyråer, Skatteverket, Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan.

Privatpersoner behöver hålla reda på vilka vaccinationer som man fått genom årens lopp från vårdgivare inom offentlig sektor i Sverige, privata vårdgivare och vårdgivare utomlands.

Vid överskudsättning behöver privatpersoner hålla reda på vilka av sina skulder som lämnats till inkassobolag eller Kronofogden samt vilka skulder de har till privatpersoner för att underlätta dialogen med budget- och skuldrådgivare och vid en eventuell ansökan om skuldsanering.

En person har en smartklocka som kan övervaka puls, sömn och blodtryck. Det här är data som en läkare behöver för att fastställa en bättre diagnos vid ett läkarbesök. Hur hanteras det data som "mina data" då smartklockan oftast har en koppling till leverantörens app eller någon annan app som är kopplad till någon privat aktör.

En bilägare vill gärna vara med och bidra till trafiksäkerheten på våra vägar, hens uppkopplade bil skickar data löpande data om friktion på vägen till bilfabrikanten som vill ha betalt för att skicka det vidare till en tredje part, t ex Trafikverket. Hur ska bilägaren kunna agera i denna situation?

När händelsen för privatpersoner innebär att man behöver agera mot flera offentliga organisationer blir man en slags projektledare som får hålla reda på vilka organisationer som behöver involveras, i vilken turordning som detta behöver ske samt förmedla information till aktörerna och vidarebefordra information mellan aktörerna.

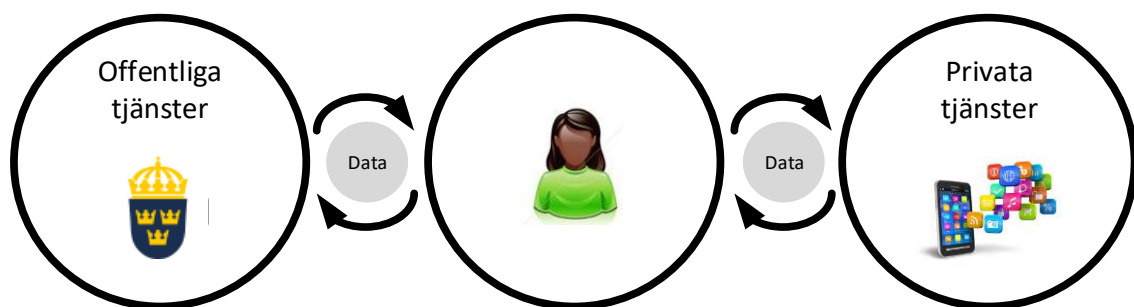
E-delegationen konstaterade att utvecklingen bör ske i en riktning där privatpersoner inte behöver vara projektledare mellan organisationer. Detta förutsätter bland annat att offentliga organisationer kan utbyta digital information på ett sömlöst sätt. Under de förutsättningar som råder i svensk statsförvaltning fungerar angreppssättet till viss utsträckning, dock kvarstår behovet av att privatpersoner utifrån sina rättigheter kan agera som mellanhand och vara sekretessbrytande mellan offentliga organisationer – inte minst av integritetsskäl. Den riktning som eSam nu ser är att privatpersoner behöver ett utökat digitalt stöd till att hantera sin roll som projektledare över offentliga organisationer i såväl frågor som rör hur processen ska genomföras som hur digital information hanteras mellan organisationerna. Detta stärker privatpersonen som en aktiv aktör över sin egen situation genom att ge ökad kontroll över informationsflödet i linje med dataskyddsförordningen.

2.1 Privatpersoner i centrum av informationshanteringen

Volymen för den digitala informationen som privatpersoner behöver behandla ökar i takt med samhällets digitalisering. Privatpersoner och företag lagrar i allt större utsträckning egen digital information i tjänster från näringslivet. Detta rör information inom alla sektorer och näringsgrenar, så som ekonomi, fordon, hälsa, resor etc. Även de saker som

privatpersoner och företag innehar genererar data i allt större utsträckning. I specifika livssituationer använder privatpersoner digitala tjänster från offentlig och privat sektor.

I den digitala världen behöver privatpersoner kunna använda digital information från en offentlig organisation, kombinera med annan information, och delge andra organisationer. Detta förutsätter att privatpersoner har ett stöd för att ta emot digital information, att informationen kan märkas på ett sådant sätt att ursprunget framgår samt att man kan använda den egna digitala informationen i gränssnittet mot andra offentliga organisationer.

I det svenska ramverket för digital samverkan konstateras att offentliga organisationer måste förhålla sig till att privatpersoner och företag i allt högre utsträckning har digital information i egna lösningar samt att privatpersoner och företags förväntningar – och utvecklingen i samhället generellt – är att digital information ska kunna användas i gränssnittet mot offentliga organisationer. Detta konkretiseras i två rekommendationer (nummer 32 och 33) som uttrycker att

- offentliga organisationer ska säkerställa dataportabilitet för privatpersoner och företag. Det innebär att privatpersoner och företag ska kunna få tillgång till offentlig digital data som är relaterad till privatpersoner eller företaget i syfte att kunna använda data för eget bruk eller överföra till andra organisationer
- utforma gränssnitt som gör det möjligt för privatpersoner och företag att skicka digital data till organisationen på ett automatiserat sätt.

När rekommendationerna har genomförts finns förutsättningar för privatpersoner att hämta information från offentliga organisationer i ett digitalt och strukturerat maskinläsbart format och sedan återanvända dem i relationen till andra offentliga organisationer.

The Once Only Principle (TOOP) är en del av den politiska agendan på EU-nivå. Principen går ut på att privatpersoner och företag inte ska behöva ange information mer än en gång i gränssnittet mot offentliga organisationer. Sverige har åtagit sig att arbeta aktivt

för att införa principen i samarbetet mellan medlemsstaterna i Tallindeklarationen³. En personcentrerad informationshantering är en nyckelkomponent för att införa TOOP på en nationell nivå. I det svenska ramverket för digital samverkan framgår principen genom rekommendation 22:

- Säkerställ att den information som behövs från användarna inte redan finns innan den efterfrågas – information ska endast begäras en gång från användare av offentliga tjänster.

I en allt mer digitaliserad värld behöver privatpersoner bättre förutsättningar och ett stöd för att kunna hantera digital information mellan organisationer på samma sätt som man idag behöver distribuera pappersexemplar mellan organisationer. Digitaliseringen ger möjlighet till att detta sker på ett mångt mer effektivt sätt än i dagens hantering.

2.1.1 Personcentrisk information som individen styr över

Det finns information och/eller data som är personrelaterad och som används av många offentliga och privata organisationer. Vissa uppgifter är av sådan karaktär att offentliga organisationer är beroende av dem för att kunna handlägga ärenden på ett korrekt sätt och kunna ha en kommunikation med målgrupperna, det kan t.ex. röra sig om föredragen kanal för kommunikation och kontaktuppgifter. Andra uppgifter kan vara av värde för varje individ i det digitala mötet med offentliga organisationer, det kan t.ex. röra sig om preferenser/inställningar som används i många olika digitala tjänster. Denna typ av information är något som varje individ styr över, vid förändringar behöver ett stort antal aktörer kontaktas för att förändra uppgifterna. Det finns effektiviseringsvinster att hämta om varje individ hade förmågan att förvalta informationen och dela med sig till organisationer på ett enhetligt och automatiserat sätt – både för individen och för relaterade offentliga organisationer.

2.2 Informationsägarskap och ansvar

I relationen mellan privatpersoner och offentliga organisationer är det krångligt att försöka definiera ett informationsägarskap. Offentliga organisationer registerför och behandlar data om privatpersoner med olika ändamål. Privatpersoner bidrar med informationen som offentliga organisationer registerför i stor utsträckning och har rätt att ta del av den information som offentliga organisationer besitter relaterad till den egna personen. Det är

---

³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/ministerial-declaration-egovernment-tallinn-declaration>

svårt att i en sådan situation hitta en ändamålsenlig beskrivning av hur ett informationsägarskap fördelas i traditionell mening.

Det är enklare att tydliggöra privatpersoners rättigheter och skyldigheter mot offentliga organisationer vad gäller uppgiftsskyldighet och informationshantering generellt. Man kan även prata om offentliga organisationer uppdrag och ansvar för informationshantering.

Ur privatpersoners perspektiv är det främst intressant att tydliggöra hur man i gränssnittet mot offentliga organisationer kan få tillgång till digital information, på ett transparent sätt få kunskap om hur information som är knutet till den egna personen hanteras och i vilket syfte.

2.3 Integritet och dataskydd

Den parlamentariska integritetskommittén konstaterade i sitt delbetänkande *Hur står det till med den personliga integriteten (SOU 2016:41)* att det saknas en gemensam definition i Sverige över begreppet personlig integritet. Inom utredningen utgick man från följande definition, som återanvändes från departementspromemorian *Skyddet för enskilda personers privatliv – En studie*:

”den enskildes rätt till privata tankar och förtrolig kommunikation med andra, samt den enskildes möjligheter att själv avgöra vem som i olika sammanhang ska få ta del av uppgifter som rör denne. I den rätten ligger även ett skydd mot registrering, spridning eller annan behandling av felaktiga, kränkande eller påhittade uppgifter.”

Det som framgår i den andra meningen av definitionen vad gäller skydd mot registrering och spridning realiserar bl.a. genom att reglera offentliga organisationers digitala informationsutbyte i registerförfattningar. I arbetet med att digitalisera offentlig sektor nämns ofta att författningsstödet utgör ett hinder för att utbyta digital information mellan offentliga organisationer. Detta behöver nyanseras då modellen för att skydda individers integritet bygger på att offentliga organisationer inte får utbyta information utom i vissa fall, där sådana möjligheter har avvägts på ett ändamålsenligt sätt. De bedömningar som gjorts i samband med en registerförfattning utformning behöver inte nödvändigtvis ha omfattat all den information som det i dagsläget finns ett behov av att utbyta – en bedömning kan därför mycket väl göra så att vissa behov av att utbyta information kan tillgodoses. Mot ovanstående bakgrund behöver man i diskussionen skilja på när det finns restriktioner för informationsutbyte utifrån lämplighetsbedömning, där lämplighetsbedömningar inte gjorts och när författningsstödet ger onödiga hinder på grund av formkrav.

Vad gäller den första delen av definitionen ovan – som omfattar den enskildas möjligheter att själv avgöra vem som i olika sammanhang ska få ta del av uppgifter som rör denne – kan man konstatera att det saknas en gemensam inriktning i Sverige om hur privatpersoner i praktiken ska kunna få ett stöd för att göra dessa avgöranden samt vad detta betyder i gränssnittet mot offentlig sektor. Detta har en relation till samtyckeshantering i dataskyddsförordningen. Där definieras samtycke⁴ av den registrerade som varje slag av frivillig, specifik, informerad och otvetydig viljeyttring, genom vilken den registrerade, antingen genom ett uttalande eller genom ett entydigt bekräftande handling, godtar behandling av personuppgifter som rör honom eller henne. Hur detta i praktiken kan ske har behandlats av artikel 29-gruppen⁵ som konstaterar att samtycke kan lämnas genom en skriftlig eller muntlig förklaring. Det kan inbegripa att en ruta kryssas i vid besök på en internetsida eller genom av inställningsalternativ för digitala tjänster.

Man kan även ställa sig frågan om den information som det i registerlagar har bedömts som olämpligt för offentliga organisationer att utbyta mellan varandra i vissa fall kan anses lämpligt om den enskilda kan spela en aktiv roll i förfarandet. Det kan dock enbart gälla situationer där det inte finns en beroendeställning mellan individen och den offentliga organisationen. Ett exempel på sådan situation skulle kunna vara att individen kan samtycka till att utbyta vissa ekonomiska uppgifter från Skatteverket till Försäkringskassan i ett specifikt ärende som rör bidrag för att få en mer aktuell inkomstuppgift än det normala förfarandet ger. I ett sådant fall finns ingen beroendeställning, samtycket bidrar dock till att minska risken för att bidragsbeloppet resulterar i en felaktig utbetalning och ev. återbetalningskrav vilket skapar stort mervärde för individen.

I en situation där en privatperson har rätt att erhålla digital information från en organisation och återanvända den i gränssnittet mot en annan organisation kan man även argumentera för att en samtyckeshantering för utbyte av aktuell information mellan organisationerna enbart är ett sätt att automatisera det förfarande som privatpersonen annars behöver hantera själv.

För att digitaliseringsarbetet i Sverige ska ha ett effektivt och ändamålsenligt integritetsskydd för privatpersoner finns mot ovanstående bakgrund anledning att titta närmare på vilka mekanismer som kan användas för att realisera dataskyddsförordningens samtyckeshantering samt vad detta innebär i gränssnittet mot offentlig sektor.

Vidare konstaterar Integritetskommittén i sitt slutbetänkande *Så stärker vi den personliga integriteten* (SOU 2017:52) att den enskildes möjlighet till kunskap om att dennes

---

⁴ Ny dataskyddslag, Kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (SOU 2017:39), sidan 138

⁵ Artikel29 gruppen är den oberoende europeiska arbetsgruppen som behandlade frågor om integritetsskydd och skydd av personuppgifter fram till den 25 maj 2018

personuppgifter används och förståelse för hur de används behöver förbättras. Först då kan en enskild användare ta reell ställning till de erbjudanden som ges och få ett rimligt inflytande över behandlingen av personuppgifter. Även inom detta område finns behov av en gemensam inriktning för hur detta praktiskt ska genomföras.

2.4 Riktningen i det svenska ramverket för digital samverkan - mot ett ekosystem

Det svenska ramverket för digital samverkan⁶ visar riktningen mot ett digitalt ekosystem där offentliga organisationer, privata tjänsteleverantörer, privatpersoner och företag samverkar för att hantera livshändelser med privatpersoner och företag i centrum. Ramverket visar på vilka förutsättningar som behöver etableras för att ett sådant ekosystem ska kunna fungera, några av dem har nämnts i ovanstående avsnitt. Förändringen mot ett ekosystem kan innebära att sättet man som organisation möter målgrupper förändras, att verksamhet kan flyttas till andra organisationer, att transparens och öppenhet stärks, att nya affärsmodeller etableras i förhållande till privatpersoner och näringslivet.

Exempel

- 1: Arbetsförmedlingen etablerar JobTech som syftar till att samarbeta och dela data. Förflyttningen sker från separata system till ett gemensamt ekosystem för hela branschen som involverar såväl privata aktörer, t.ex. blocket jobb och linkedin, som för offentliga organisationer.
- 2: Skatteverkets inriktning inom företagsområdet är att standardisera företagens administrativa system och skapa *Öppna API:er* som verksamhetssystemen kan arbeta mot. Förändringen innebär att viss verksamhet och informationslagring som nu hanteras inom Skatteverket flyttas ut till företagarna själva. Via standardiseringen skapas även nya möjligheter till ett mer ändamålsenligt informationsflöde mellan företagarna och Skatteverket.
- 3: Nordic Smart Government är ett nytt och innovativt förhållningssätt till företagens förmedling av uppgifter. Företagen har full kontroll över sina uppgifter, kan dela data i realtid och minska sin administration och uppgiftslämnande betydligt. Detta sker i ett digitalt ekosystem med såväl privat som offentligt ägda lösningar där olika aktörer arbetar tillsammans för att säkerställa ett effektivt och säkert dataflöde.

⁶ Länk till ramverket: <http://esamverka.se/stod-och-vagledning/svenskt-ramverk-for-digital-samverkan.html>

4: eHälsomyndigheten har i uppdrag att genomföra en förstudie för en vaccinationstjänst för privatpersoner som ersätter det traditionella gula häftet. Tjänsten kommer att hantera personcentrerad information som samlas från offentliga och privata organisationer såväl inom Sverige som från andra länder.

5: En del av målbilden för framtida verksamhet är att företagen ingår i ett ekosystem med privatpersoner, offentliga organisationer och privata tjänsteleverantörer. En mer företagscentrerad informationshantering och samtyckeshantering ger en effektiv hantering mot olika organisationer.

Riktningen för utvecklingen kan generellt anses lika för målgrupperna företag och privatpersoner vad gäller en informationshantering som är centrerad kring målgruppen. Dock skiljer sig förutsättningarna såväl rättsligt som praktiskt, företag har t.ex. en väl utbyggd flora av administrativa digitala tjänster som naturlig del av verksamheten. Av den anledningen går det rent praktiskt att förflytta verksamhet och informationshantering till företagen och standardisera gränssnittet mot offentliga organisationer. För privatpersoner finns andra förutsättningar. Det är inte lika uppenbart hur förflyttningen rent praktiskt ska ske och vad offentlig sektors ansvar i att tillhandahålla ett sådant organisationsövergripande stöd ser ut.

2.5 Vilka nya möjligheter skapas med en personcentrerad informationshantering?

En personcentrerad informationshantering skapar förutsättningar för att öka takten i digitaliseringen av offentlig sektor genom att ge privatpersoner möjligheten att kontrollera ett ökat och ändamålsenligt dataflöde.

Det skapas även möjligheter att lösa hur principen *En uppgift en gång* ska implementeras, göra personliga integritetsbedömningar, kapitalisera på sin egen information, ha all sin information ”på fickan”, offentlig sektor får en plattform för att hantera data/informations-relaterade frågor i förflyttningen mot ett digitalt ekosystem samt skapa transparens för individer hur personrelaterad information utbyts mellan organisationer.

Det är inte självklart att alla möjligheter är lämpliga att realisera, med ett utforskande angreppssätt kan man värdera hur nya möjligheter kan användas.

2.5.1 En-uppgift-en-gång

Det har länge pratats om målet att uppnå ”en-uppgift-en-gång”, d.v.s. att företag och privatpersoner inte ska behöva återupprepa uppgifter de en gång lämnat. Inom det

offentliga finns här två huvudvägar att gå för att uppnå detta. Antingen en kraftigt utökad delning av information mellan offentliga aktörer eller MinaData-vägen. Den första vägen är mycket svårframkomlig och tidskrävande då varje ny datadelning måste prövas i minsta detalj ur massor av aspekter och ny registerlagstiftning tas fram. Den andra vägen, MinaData, har mer gynnsamma förutsättningar för att vara mer framkomlig eftersom det här framförallt handlar om att skapa strukturer för att tillgängliggöra data för privatperson och företag. Själva delningen i sig är här helt okontroversiell eftersom det är privatperson och företag som avgör när den ska få ske.

2.5.2 Integritetsbedömning

Möjligheten att som privatperson och företagare själv avgöra vad som är integritetskänsligt är en stor nytta och möjlighet med personcentrerad informationshantering. Med dagens myndighetscentrerade informationshantering görs bedömningar av integritet för kollektivet vilket inte tar hänsyn till personliga bedömningar i enskilda situationer.

2.5.3. Information som kapitaliserbar tillgång

Genom att ge privatpersoner och företag full tillgång och kontroll över sin information skapas också möjlighet att själv välja vilka aktörer som ska få möjlighet att använda denna information, och potentiellt ta betalt, för detta mot privata aktörer. Värdet av information kan öka flerfaldigt när information kan samköras från olika källor genom att 3:e-part tillåts bygga tjänster åt privatpersoner eller företag baserat på offentlig och privat information. Detta i sin tur driver innovation och accelererar digitaliseringen genom att använda digitaliseringens möjligheter.

Det är även möjligt att införa mekanismer för att donera sina data till forskning, uppföljning eller statistikuppdrag vilket gynnar såväl innovationslandskapet som förmågan att få närhet till privatpersonernas livssituationer i underlag för styrning.

2.5.4. All information på fickan

Det offentliga kan skapa möjlighet för privatperson och företag att få kontroll över sin offentliga information. Denna information utgör dock bara en mindre delmängd av den totala information som privatpersoner och företag har och hanterar. Här kan det sannolikt uppstå en marknad för tjänster att samla ”all” sin information. I dessa kan företagare och privatperson sedan samtycka till att dessa tjänster då även ska få ansluta till den samlade personliga informationen från offentlig sektor. Med sådana tjänster kan privatperson och företag ”ta med sig” (i praktiken referera till) all sin information, offentlig som privat, och återanvända den där man finner det lämpligt.

2.5.5. Ännu mer kraftfullt i kombination med nationell behörighetslösning

Givet att strukturer är skapade för att möjliggöra en MinaData-hantering så kan denna sedan kombineras med de strukturer som nu är under upprättande för nationell behörighet. Här öppnas en rad nya möjligheter för företag och privatpersoner att även låta andra aktörer återanvända informationen. Författningen ger redan i grunden en rad sådana behörigheter, t.ex. att vissa myndigheter har rätt att dela vidare viss information till andra. Därutöver skapas sedan möjligheten för privatperson och företag att t.ex. ge ett ombud behörighet till hela eller delar av informationen. För privatpersoner är t.ex. äldre släktingar troligen en stor målgrupp för detta, där den äldre släktingen kan ge sitt barn behörighet att hantera myndighetstjänster och i dessa återanvända den äldre släktingens information. För företag är det ofta revisorer eller konsulter som kan behöva få en liknande behörighet.

2.5.1 Plattform för tydliggörande av rollfördelning

I takt med digitaliseringen uppstår frågor kring rollfördelningen i ekosystemet mellan offentlig sektor, näringslivet, företag och privatpersoner. Detta kan t.ex. röra vem som har rätt till informationen i de saker som privatpersoner äger – är det biltillverkaren eller ägaren som har rätt till de många terabyte data som en modern bil producerar dagligen? Förändringen är komplex och det kan anses omöjligt att proaktivt utreda samtliga frågor som kommer att uppstå, det finns snarare ett behov av att kontinuerligt föra diskussion kring vägval.

MinaData skapar en plattform för att hantera frågor som rör privatpersoners roll i förhållande till data, information och andra aktörer.

2.5.2 Transparens och öppenhet kring hur individens information utbyts

När information utbyts mellan offentliga organisationer rörande en viss person finns möjlighet att skicka notifieringar till individen. Detta skapar en transparens och öppenhet kring hur personrelaterad information används och utbyts mellan olika offentliga aktörer vilket även sannolikt stärker privatpersoners tillit till myndigheterna.

3. Ett koncept för MinaData

eSam introducerar ett koncept för MinaData som kompletterar det nuvarande organisationscentrerade systemet för informationsutbyte. Konceptet är inspirerat av den modell för personcentrerad informationshantering som tagits fram inom den oberoende MyData⁷-rörelsen. I konceptet behandlas individens tillgång till personlig data från organisationer, återanvändning av digitala data inom andra organisationer, personligt ansvar för viss information samt en samtyckeshantering som möjliggör nya dataflöden mellan organisationer. Konceptet skapar nytta för privatpersoner, företag och samhället i stort.

eSam introducerar ett koncept för MinaData som medför ett nytt förhållningssätt och ett paradigmskifte i hanteringen av personlig data och som kompletterar det nuvarande organisationscentrerade systemet med ett personcentrerat system. I MinaData-konceptet ses personlig data som en resurs som individen har tillgång till och kontrollerar. Privatpersoner erbjuds möjligheten att få tillgång till och kunna använda digitala data som innehåller deras personliga information från offentliga organisationer precis som i pappersvärlden. Organisationer som handhar personlig data uppmuntras att ge individer kontroll över sina data på ett sätt som skapar ett mervärde och stöd för individer snarare än att enbart efterleva de minimala insatser som krävs för att efterleva författningsstödet.

Personlig data har ett ökad social, ekonomisk och praktiskt värde enligt The World Economic Forum som konstaterar att ”*Personal data is becoming a new economic asset class, a valuable resource for the 21st century that will touch all aspects of society*”. En bredare användande av personlig data förknippat ibland med en risk att individers integritet devalveras, en risk som hanteras via konceptet.

För närvarande har individer lite eller ingen kontroll över hur data om dem och deras aktiviteter är skapad eller använd av organisationer. Genom att ge individerna möjligheten att avgöra hur deras data kan användas bidrar MinaData till att använda privata data på ett sätt som maximerar nyttorna och minimerar integritetsförluster - baserat på individens val.

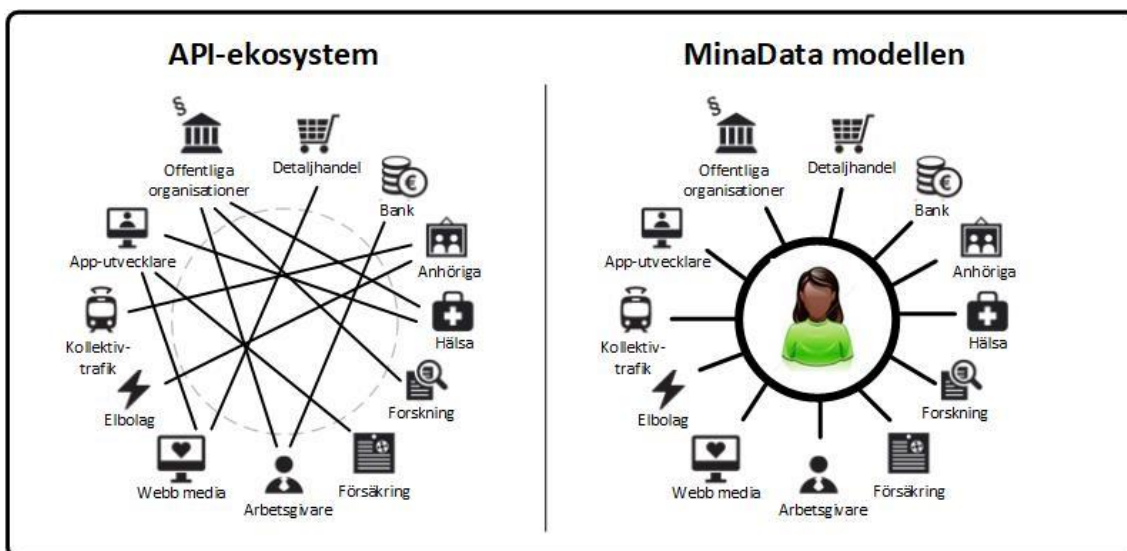
---

⁷ <https://mydata.org/papers/>

Per definition är Öppna data tekniskt och legalt fritt för aktörer att använda, återanvända och distribuera. På motsvarande sätt är data om individer tekniskt och legalt tillgängligt för individerna att använda, återanvända och distribuera om MinaData-konceptet används.

3.1 Kompletterande modeller

Den inriktning som finns för informationsutbyte inom och med offentlig sektor är ett API-baserat ekosystem. I ett sådant system behövs ingen central infrastruktur, informationsutbytet sker direkt mellan parterna. Dock behövs förvaltningsgemensamma standarder och komponenter som stöd för att informationsutbytet ska kunna ske på ett effektivt sätt. Informationsutbytet inom offentlig sektor är reglerat av bl.a. registerförfattningar som i varierande detaljeringsgrad tydliggör vilken information som får utbytas och på vilket sätt. Förutsättningarna är organisationscentriska.

MinaData modellen kompletterar det API-baserade ekosystemet genom att sätta privatpersonen i centrum och utgå från privatpersonens behov av att hantera sina livshändelser och rättigheter att hantera sina privata data mot såväl offentliga organisationer som näringslivet.

3.2 Hur fungerar MinaData i praktiken?

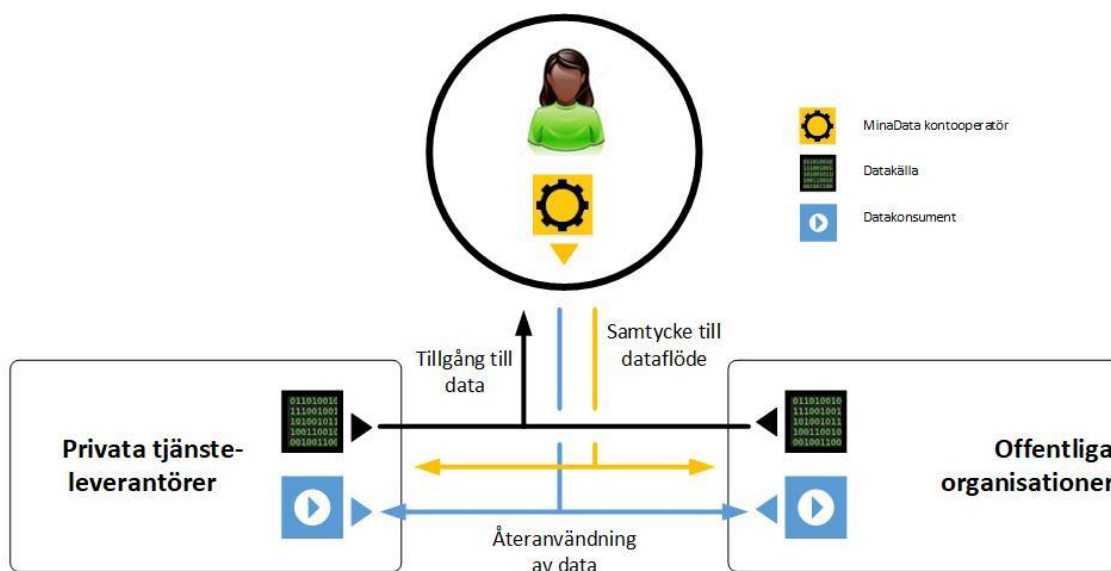
Grunden i konceptet är att acceptera och förstärka privatpersoners roll som aktiva aktörer i det digitala informationsflödet mellan offentliga organisationer samt att stärka privatpersoners kontroll över hur deras personliga data och integritet hanteras.

Konceptet berör följande tre delar:

- Individens tillgång till personlig data från offentliga organisationer och hantering av data för användning vidare i processen av andra organisationer
- Personcentrerad lagring av viss information som kan användas av offentliga organisationer
- En samtyckeshantering som möjliggör nya dataflöden mellan organisationer

Centralt i konceptet är ett MinaData-konto som hanteras av en MinaData-kontooperatör. Via den infrastruktur som kontostrukturen utgör hanteras personligt ansvar för vissa data, samtyckeshantering samt andra centrala funktioner. Operatörer för MinaData-konton kan vara såväl privata som offentliga aktörer, dock finns olika juridiska förutsättningar för de olika aktörerna. MinaData-arkitekturen gör att konton kan byta operatör, detta är fundamentalt för trovärdigheten.

Konceptet etableras som ett öppet ekosystem där MinaData kan användas av såväl offentliga som privata organisationer under kontroll av individen. Konceptet skapar ytterligare möjligheter till att använda data inom offentlig verksamhet genom aktiva val från individen och kompletterar dataflödet mellan organisationer inom offentlig sektor som bl.a. regleras av registerförfattningar.

3.2.1 Individens tillgång till personlig data och återanvändning av andra organisationer

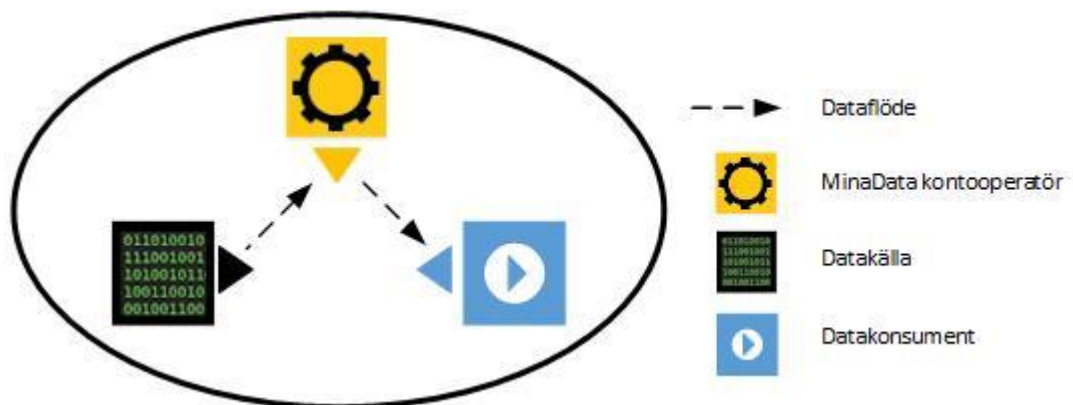
Uppgifter som finns lagrade hos en offentlig organisation ska kunna hämtas och återanvändas i andra sammanhang. Enskilda privatpersoner erbjuds tillgång till personrelaterad data på ett standardiserat sätt som möjliggör digital återanvändning. Data

från en offentlig organisation bör märkas på ett sådant sätt att andra organisationer kan verifiera ursprung och aktualitet, bl.a. för att minska behovet av kontroller hos mottagande organisation.

Stödet förenklar för privatpersoner som på ett effektivt och enkelt sätt återanvänder personliga uppgifter över samtliga aktörer som individen har kontakt med. Det ökar även transparensen till vilka uppgifter som respektive aktör har vilket bidrar till ”självrättande” av uppgifter som inte stämmer.

Förfarandet implementerar *The Once Only Principle* på nationell nivå då privatpersoner endast behöver bidra med uppgifter en gång för återanvändning i andra sammanhang. Offentliga organisationer har inom vissa informationsområden en dubbellagring av samma information som rör enskilda privatpersoner, i dessa fall behöver en organisation pekas ut som källa.

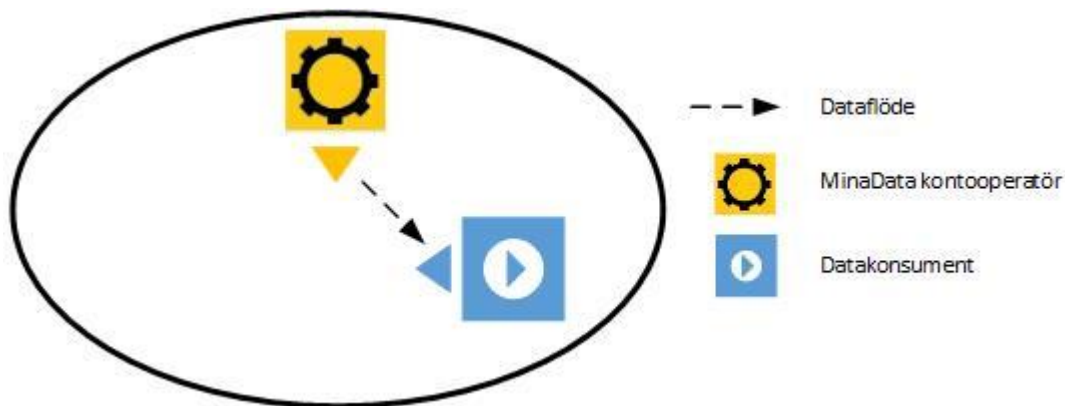

Individen behöver kunna hantera versioner av data som är knutet till personen. Via MinaData kan man få tillgång till registrerad information från offentliga organisationer. Om individen upptäcker att den registrerade informationen är felaktig ska en annan uppgift kunna användas vidare mot andra organisationer men även kunna flaggas som inaktuell tillbaka till datakällan. Detta kan t.ex. avse en inkomstuppgift hos skatteverket som inte återspeglar individens lön utifrån den senaste löneredningen.

3.2.2 Personlig lagring för viss information

Viss information som används av flera organisationer styr privatpersonen själv över. Detta rör t.ex. kontaktuppgifter, kontonummer för utbetalningar eller inställningar som är generella för offentliga tjänster. Informationen kan ändras av varje individ när som helst och det är inte osannolikt att detta sker med jämna mellanrum. Informationen används brett inom offentlig sektor och förändringar medför att privatpersonerna själva behöver

göra uppdateringar hos berörda aktörer, i praktiken blir uppgifterna inaktuella hos en rad aktörer.

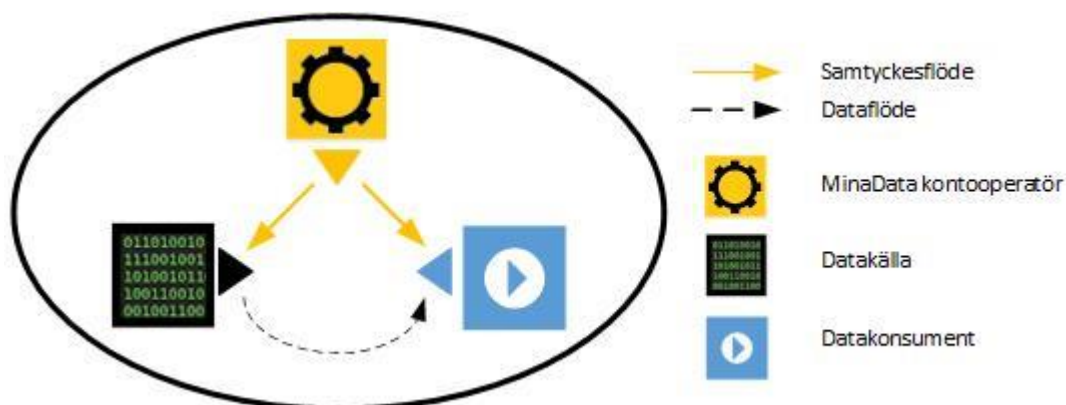
En personcentrisk lagring av dessa uppgifter medför att varje individ kan ta ställning till vilka aktörer som får tillgång till förändringar. Detta säkerställer att uppgifterna förmedlas endast till de organisationer som individen bedömer ska ha dem. Den personcentrerade och säkra hanteringen av uppgifterna säkerställer att personer som lever under särskilda förhållanden har kontroll över spridningen.

3.2.3 Samtyckeshantering som möjliggör dataflöden

Kontomodellen erbjuder individer ett enkelt sätt att från en punkt kontrollera samtycken till dataflöden mellan organisationer.

För offentliga organisationer ska samtycken betraktas som att de tillhör serviceskedet mot privatpersonerna och kan endast användas där det inte finns en beroendeställning mellan privatpersoner och organisationen.

Det behövs en infrastruktur för att kunna skapa en kontostruktur och gränssnitt mot offentliga organisationer som stödjer samtyckeshantering. Inom infrastrukturen utbyts samtycken och behörigheter separat från dataflödet. Man ska inte förväxla samtyckeshantering i MinaData med s.k. PIM (Personal Information Management) eller PDS (Personal Data Storage) tjänster som går ut på att lagra informationen centraliserat, dock kan sådana komponenter samspela med samtyckeshantering.

Samtycken behöver signeras och valideras på ett sätt som säkerställer identiteten för individen på ett ändamålsenligt sätt.

API:er möjliggör datautbyte mellan datakällor och konsument. APIer som stödjer MinaData erbjuder data i ett maskinläsbart format och möjliggör även för datakällan och konsument att utbyta information med MinaData-kontot. Som en konsekvens är det möjligt att bygga en centraliserad anslagstavla där individen kan tillåta eller avbryta åtkomst för flera datakällor och tjänster, inläsningseffekterna är minimala.

Samtyckeshanteringen kan anses vara ett sätt att automatisera *Individens tillgång till personlig data och återanvändning av andra organisationer* i ovanstående avsnitt.

3.3 Nyttor och effekter

Konceptet för MinaData skapar förutsättningar för att öka takten i digitaliseringen av offentlig sektor genom ett ökat dataflöde där privatpersoner har kontroll över flödet.

Konceptet för MinaData skapar ett sätt att stärka integriteten för privatpersoner, konceptet implementerar dataskyddsförordningen och ger individer ökad förmåga att hantera personcentrerad data som är portabel, transparent och säker. Privatpersoner ges möjlighet att ta informerade beslut om hur deras data hanteras i relationen till och inom organisationer vilket även ökar möjligheten för offentliga organisationer till förbättrat och med individanpassat stöd.

Individer får en unik överblick över hur personlig data hanteras som visar hur organisationer använder deras personliga data på ett öppet sätt. Individer får även möjligheten att använda innovativa tjänster som baseras på personlig data samt en utökad valfrihet till tjänster utan inläsning i enskilda tjänsteleverantörer.

Privatpersoners integritetskänslighet kan variera över tiden. Genom konceptet kan privatpersoner enkelt styra behörigheter för dataflöden och ta tillbaka samtycken baserat på individens val, situation och förutsättningar.

MinaData-konceptet ökar möjligheterna för individerna att använda personlig data i relationen till både privata och offentliga digitala tjänster. Det gynnar samhället och skapar möjligheter för näringslivet att hitta nya affärsmodeller och skapa innovativa lösningar till nytta för privatpersoner. MinaData bidrar på det sättet till innovationssystemet i Sverige med möjligheter som inte finns idag på ett systematiskt sätt. MinaData baseras på standarder för att möjliggöra interoperabilitet vilket sänker ribban för nya affärsmöjligheter vilket gör landskapet mer balanserat och konkurrensutsatt.

MinaData-konceptet är ett fundamentalt byggblock för att användarna endast ska behöva ange information en gång i relation till offentlig sektor (*The Once Only Principle*).

För samhället skapar MinaData nödvändiga strukturer, processer och policys för att skydda individers rättigheter och fostra användandet av personlig data i utvecklingen av innovativa tjänster.

3.4 Styrmodeller

Det finns olika sätt att etablera styrningen och ägarskapet för MinaData-kontooperatör. Följande alternativ för ägarskap ger olika förutsättningar, t.ex. vad gäller hanteringen av allmänna handlingar, som behöver värderas:

- Privat leverantör
- Privat leverantör med statlig finansiering och styrning (T.ex. MinPension)
- Statlig i privaträttsligform – utanför bilaga i OSL
- Statlig gemensam ägandeform (T.ex. SSBTGU, 1177)
- Statlig från en aktör (T.ex. eHälsomyndigheten, Arbetsförmedlingen)

4. Bilaga 1 – Vanliga frågor kring konceptet

Som följd av den förflyttning som det beskrivna konceptet kring MinaData innebär finns frågor som behöver adresseras och hanteras. Nedan följer ett antal sådana frågor med ett resonemang kring dem.

1. Är detta ett sätt att runda lagstiftningen?

Konceptet kompletterar det organisationsorienterade informationsutbytet som är reglerat i registerförfattningar med ett personcentrerat informationsutbyte som implementerar dataskyddsförordningen. Privatpersoner är aktiva i det digitala ekosystemet och konceptet konkretiserar delar av hur privatpersoner kan få ett effektivt stöd för att hantera sin personliga information, och vara sekretessbrytande mellan organisationer, på ett sätt som säkerställer den personliga integriteten.

2. Man kan väl inte ha en samtyckeshantering för informationsutbyte mellan offentliga organisationer?

Det är viktigt att det inte finns en beroendeställning mellan privatpersoner och offentliga organisationer där man som individ känner att man måste samtycka till ett visst informationsutbyte. Sådana samtycken måste säkerställa att informationsutbytet sker för att ge individer en bättre och mer personlig service utifrån den egna situationen där man kan göra informerade val om vilka uppgifter som ska användas. I en situation där individen har rätt att ta del av uppgifter om sig själv från offentliga organisationer och återanvända dessa i relation till andra offentliga organisationer blir samtyckeshantering snarare ett effektivt sätt att genomföra principen en-uppgift-en-gång snarare än en ny mekanism. Samtyckeshantering innebär att uppgifterna rent praktiskt inte behöver gå via privatpersonens tekniska lösningar vilket bidrar till en ökad informationssäkerhet och minskar risken för att äventyra individens integritet.

3. Innebär en utökad och systematisk tillgång till personlig digital data en devalvering av den personliga integriteten?

En omvärldspaning ger att det finns många frågor kring ett utökat användande av personrelaterad information, inte minst i de plattformar som etablerats för sociala medier. MinaData konceptet skapar en struktur för integritetsfrågor för att värna individernas intressen som idag hanteras olika mellan organisationer med stor risk för att individerna gör oinformerade val.

4. En utökad och systematisk tillgång till personlig digital data skulle kunna medföra att privata företag ställer krav på att individer delar med sig av data för att tillhandahålla tjänster. Ett exempel skulle kunna vara att ett försäkringsbolag vill ta del av personlig data för att erbjuda livförsäkringar på ett mer preciserat sätt än vad som redan sker idag.

Genom att etablera det föreslagna konceptet skulle en säker och effektiv hantering av integritetsfrågorna kunna bli ett konkurrensmedel mellan företag. Samtycken behöver utformas på ett enkelt sätt så att individer kan ta informerade beslut där man förstår konsekvenserna av att ingå samtycke mot enskilda parter.

5. Hindrar konceptet automation av processer då samtycken behöver hämtas in?

MinaData konceptet hindrar inte automation av processer. I de fall samtycken används i sådana processer sker även interaktionen med MinaData-kontot på ett automatiserat sätt.

6. Involveras individer i detaljerade frågor kring samtycken vilket skapar merarbete och en komplex hantering för såväl individer som organisationer?

Samtyckeshanteringen behöver utformas på ett sätt som ger individer valmöjligheter utan att bli för detaljerade. Den centraliserade samtyckeshanteringen skapar förutsättningar för att hanteringen ska bli effektiv.

7. Vad händer om man inte vill samtycka?

Det är individernas val om man vill samtycka eller inte. Det får inte finnas en beroendeställning mellan individer och offentliga organisationer i situationer där man använder samtycke. Samtycken kan enbart användas i situationen där privatpersoner kan göra informerade val som ger högre service men inte påverkar en offentlig organisations möjlighet att utföra sitt uppdrag.

8. Vad innebär det digitala utanförskapet i sammanhanget?

Det digitala utanförskapet är en generell fråga för hela digitaliseringsarbetet för offentlig sektor i relationen till privatpersoner och företag. Personer som har ett digitalt utanförskap har inte möjlighet att dra nytta av de fördelar som MinaData-konceptet medför, på samma sätt som man inte kan dra nytta av alla de andra nyttor som digitaliseringens möjligheter innebär för privatpersoner.

9. Finns det juridiska frågor som särskilt behöver förtydligas?

Konceptet för MinaData ligger inom ramen för den reglering som finns för privatpersoners rättigheter i dataskyddsförordningen. Om en offentlig organisation agerar MinaData-operatör finns frågor som behöver förtydligas, t.ex. vad gäller personuppgiftsansvaret. Det finns dock styrmodeller där erfarenheter kan återvinnas, t.ex. modellen som används för MinPension. I ett vidare arbete behöver styrmodellerna preciseras då just operatörsfrågan ger olika förutsättningar baserat på om operatören är en privat eller offentlig aktör.

Det kan behöva övervägas hur mycket information den enskilde måste ges för att ett informerat samtycke ska anses föreligga. Vidare bör övervägas hur oberoende den enskilde är, t.ex. genom att bedöma konsekvenserna för den enskilde av att avstå från rutiner inom MinaData.

När det gäller personuppgiftsansvaret bör särskilt klarläggas vem som är personuppgiftsansvarig i olika skeden när personuppgifter överförs mellan parter inom MinaData. I personuppgiftsansvaret kan också finnas vissa förpliktelser, t.ex. att analysera risker som den enskilde kan utsättas för, om en myndighet hänvisar den enskilde till en viss privat leverantör för lagring och kommunikering av den enskildes uppgifter.

10. Hur förhåller sig MinaData till finalitetsprincipen i dataskyddsförordningen?

Den grundläggande principen om ändamålsbegränsning i artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen säger att personuppgifter ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål (även kallat finalitetsprincipen). Denna princip kompletteras sedan av artikel 6.4 som tillåter en vidarebehandling, oavsett kompatibilitet, i tre särskilda fall, nämligen om behandlingen antingen grundar sig på den registrerades samtycke, på unionsrätten eller på medlemsstaternas nationella rätt som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt sambälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1. I dessa fall är en vidarebehandling tillåten även för oförenliga ändamål.

11. Om en privatperson avbryter åtkomsten till personlig data genom att ta bort sitt samtycke – ska informationen då tas bort hos organisationen eller förhindras åtkomsten av uppdateringar?

Offentliga organisationer har ansvar och uppdrag att hantera viss information kring privatpersoner, konceptet för MinaData kompletterar dagens hantering för att ge en öppenhet, transparens och effektivitet för privatpersoner. Vad gäller samtyckeshanteringen behöver denna utformas utan beroendeställning mellan en privatperson och en offentlig organisation och åt andra hållet – en samtyckeshantering kan/ska inte hindra en offentlig organisation att utföra sitt uppdrag. Vad gäller uppgifter som privatpersonen själv styr över, t.ex. kontaktuppgifter, behöver det närmare preciseras vad som är en ändamålsenlig hantering.

Vägledningarna finns tillgängliga på esamverka.se

